

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. In what way were the Matriarchs superior to the Patriarchs?
2. How was Sarah related to Terah?
3. In what ways was Rivkah similar to Sarah?
4. Who founded the city of Hebron?
5. What do Hebron, Shechem, and Mount Moriah have in common?

This and much more will be addressed in the sixth lecture of this series: "Sarah and Rivkah: The Legacy of the Matriarchs".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the lecture and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book were designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it as well as a handy reference guide and for quick review.

**This lecture is dedicated to the merit and honor
of the Newman Family**

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series XIII Lecture #6

SARAH AND RIVKAH: THE LEGACY OF THE MATRIARCHS

I. The Unique Contribution of the Matriarchs

A.

שבעה צדיקים שבעולם הזה שעליהן נתיסד העולם ואלו הן אברהם ויצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה וכשם שבשבילן מתקיים את העולם כך בשביל נשותיהן מתקיים העולם שנאמר (מיכה ו א) קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך אין הרים אלא אבות העולם שנאמר (שם שם ב) שמעו הרים את ריב ד' וגו' ואין גבעות אלא אמהות שרה רבקה רחל ולאה שנאמר (שם) ותשמענה הגבעות קולך. בתי מדרשות חלק ב' מדרש אלפא ביתות מסכת שטן

There are seven *tzaddikim* (saints) upon whom the world was founded: Avraham, Yitzchak, Yaakov, Moshe, Aharon, David and Shlomo. Just as the world is sustained through them, so too is the world sustained through their wives, as it says (Micha 6:1), "Hear now what the L-rd said; Arise, contend before the mountains, and let the hills hear your voice." "Mountains" refer to the Patriarchs of the world, as it says (ibid. 2), "Hear, O mountains, the L-rd's controversy, [and you strong foundations of the earth; for the L-rd has a controversy with His people, and He will contend with Israel]." "Hills" refer to the Matriarchs, Sarah, Rivkah, Rachel, and Leah, as it says (ibid. 1), ". . . and let the hills hear Your voice." **Batei Midrashos, Alpha Baisos, Mesechta Satan**

B.

(1) כִּי מֵרֹאשׁ צְרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְּבְעוֹת אֲשׁוּרָנּוּ הֵן עִם לְבָדֵד יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב. במדבר כג:ט

For from the top of the rocks I see him, and from the hills I behold him; lo, the people shall live alone, and shall not be reckoned among the nations. **Numbers 23:9**

(2) חמי אנא עמא האלין מדברין בזכות אבהתהון צדיקיא דמתילין לטוריא אברהם יצחק ויעקב ובזכות ארבעתי אמהתא דמתילין כגלמתא שרה רבקה רחל ולאה הא עמא דאינון לבלחודיהון שריין ובנימוסי עממא לא מתערבין: תרגום ירושלמי שם

I see this nation being guided through the merit of their righteous Patriarchs, Avraham, Yitzchak, and Yaakov, that are compared to mountains, and through the merit of the four Matriarchs, Sarah, Rivkah, Rachel, and Leah, who are compared to hills; lo, the people shall live alone, and shall not be reckoned among the nations. **Targum Yerushalmi, ibid.**

(3) . . . מצד האבות ודמה אותם להררי עד בגבוהים ורמים ונשאים מכל כדור העולם השפל הלז והם צור ויסוד הכדור הארצי . . . וההרים נשענים תמיד על הגבעות שהם קטנים מההרים והוא נמשל האמהות. פירוש המלבי"ם שם

[The nation of Israel is not subject to the caprice of the natural world. This is due to four factors. The first is their ancestry,] from the aspect of the Patriarchs which are compared to lofty mountain peaks which soar above this humble world. They are made up of rock, the foundation of the sphere of the earth. . . . The mountains are always resting upon foothills which are smaller than the mountains. These [hills] are compared to the Matriarchs. **Commentary of Malbim, ibid.**

C.

(1) ברוה"ק היתה שרה מצוינת יותר מא"א. והסיבה לזה הוא משני טעמים. א' שאברהם בצדקו היה מנהיג העולם ומדריכם לעבודת ד' וכמו שכ' לפנינו נשיא א-להים ויבואר לפנינו. ומי שעסקו עם המון רבה אינו יכול להתבודד כ"כ. משא"כ שרה היתה יושבת באהלה בקדושה וטהרה (וע' מש"כ הגאון חתם סופר בהקדמתו בזה דברים ראויים אליו ז"ל). שנית דאין רוה"ק חל אלא מתוך שמחה ש"מ. ושרה זה צדקתה להפלא שהיתה באמונתה בבטחון חזק מאד נעלה כמו שמבואר ברבה שאמרה שרה לא"א את בהבטחה ואני באמונה ומי שבא מכח הבטחה ידוע מאמרם ז"ל אין הבטחה לצדיקים בעוה"ז שמא יגרום החטא. וע' מש"כ לעיל י"ד י'. משא"כ שרה שהיתה חזקה באמונתה בלי שום הבטחה ע"כ לא נתעצבה בכל ימי חייה והיתה שקועה ברוה"ק. ספר העמק דבר, בראשית כג:א

In regards to the Holy Spirit, however, Sarah was superior to our forefather Avraham. The cause of this is two fold. One was that Avraham, through his righteousness would guide the world and direct them to serve G-d, as it is written (Gen. 23:6), “. . . you are a G-dly prince among us . . .” and, as will be explained further on, someone who is involved with the masses does not have such an ability to isolate himself and meditate. Whereas Sarah, sat in her tent with sanctity and purity. The second reason is that the Holy Spirit can only take effect when the person experiences the joy of a *mitzva*. Sarah excelled exceedingly in her great faith, feeling extremely secure, [without any fear], as it is evident from the Midrash [Beraishis] Rabbah (see *ibid.* 41:2), when she told our forefather Avraham, “You [left your home] on the basis of an express promise. I [left] because of my faith.” Someone who bases themselves on a promise [realizes its limitations, as] the statement of our Sages of blessed memory is well known, “There is no [true] promise for the righteous in this world as there exists the possibility that they will sin [and the promise will be null and void]”. . . . Whereas Sarah, whose faith was strong, and needed no promise, never experienced sadness throughout her life and [as a result] was immersed in the Holy Spirit. **Sefer Haamek Davar, Gen. 23:1**

(2) בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר: (חבקוק ב') וצדיק באמונתו יחיה. מכות כד.

Habakuk came and based all [of the commandments of the Torah] on one [principle], as it is said (Habakuk 2:4), But the righteous shall live by his faith. **Makkos 24a**

D.

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות אמר הקדוש ברוך הוא אם אני מסתכל למעשיהן של ישראל אינם נגאלים אלא למי אני מסתכל לזכות אבותם שנאמר מדלג על ההרים ואין הרים אלא אבות שנאמר שמעו הרים ריב ד' ע"כ. ולפי זה יהיה פירוש מקפץ על הגבעות בזכות אמהות ואלו ארבע כוסות נגד זכות ארבע אמהות על שם אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך, ויש במדרש (עי' תנחומא פ' וישלח) כל האילנות מקבלים הרכבה עם שאינו מינו חוץ מן הגפן וזה שאמר אשתך כגפן דלא מקבל מין אחר והיא צנועה בירכתי ביתך כן האמהות צנועות היו. ועל היין מברכין בורא פרי הגפן, ולפיכך ארבע כוסות שמברכין עליהם בורא פרי הגפן רמז לזכות אמהות ולצניעותן,

ובמדרש (במדבר רבה פ"ט) לא ישים עליה לבונה לפי שהאמהות נקראות לבונה (ע"ש המעשים הזכים כמו לבונה, והיו בשביל זה בעלי שם טוב מריחים כמו לבונה, מהר"ל בדרוש לשבת הגדול) שנאמר ואל גבעת הלבונה וזו שפרשה מדרכיהן לכך לא ישים עליה לבונה, הרי שנשתבחו האמהות בפרט בצניעות כי עיקר שבח האשה ומדריגתה העליונה היא הצניעות. מהר"ל מפראג, ספר גבורת ד' פרק ס'

"The voice of my beloved! Behold, He comes leaping upon the mountains, skipping upon the hills." (Song of Songs 2:8) The Holy One, blessed be He, said: If I were to only view the actions of Israel, they would not be redeemed. Who do I look at? The merits of the Patriarchs, as it says (ibid.), "leaping upon the mountains." Mountains refer to the Patriarchs as it says (Micha 6:2), "Hear, O mountains, the L-rd's controversy, [and you strong foundations of the earth; for the L-rd has a controversy with His people, and He will contend with Israel]." According to this, the explanation of "skipping upon the hills" means through the merit of the Matriarchs. The four cups [of the Seder] correspond to the four Matriarchs, similar to the verse (Psalms 128:3), "Your wife shall be like a fruitful vine in the recesses of your house; [your children like olive shoots around your table]." There is a Midrash that states (see Midrash Tanchuma Parshas Vayishlach), "All trees can be grafted with another species with the exception of the grape vine. This is what is meant by the verse, 'Your wife shall be like a fruitful vine,' that it will not receive the graft of another species [i.e. she will remain *faithful*]. And just as the [grape vine] is modestly sheltered within the recesses of your house, so too the Matriarchs were modestly sheltered." For that reason the blessing we make over the four cups is "borei pri hagafen," to hint at the merit and modesty of the Matriarchs. [We find] in the Midrash (BaMidbar Rabbah Perek 9): "... nor shall he put any frankincense on [the flour sin offering]," (Leviticus 5:11) because the Matriarchs are referred to as "frankincense" (They are referred to as frankincense because of their pure deeds, just as frankincense must be pure and because of their good name which produced a fragrant smell like frankincense. Maharal in his "Drush L'Shabbos HaGadol"), as it says (Song of Songs 4:6), "[Until the day cools, and the shadows flee away, I will get me to the mountain of myrrh,] and to the hill of frankincense." And for this person who distanced himself from her ways, frankincense should not be put. Behold the Matriarchs were praised especially for their modesty, for the essential praise and highest level for a woman is her modesty. **Maharal of Prague, Sefer Gevuras Hashem Perek 60**

II. Sarah - The First of the Matriarch

A. The Daughter of Haran, the Wife of Avraham

(1) וַיִּקַּח אַבְרָם וְנָחֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁתּוֹ אַבְרָם שָׂרָי וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָחֹר מִלְכָּה בַת הָרָן אֲבִי מִלְכָּה וְאֲבִי יִסְכָּה: וַתְּהִי שָׂרָי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלֶד: בְּרֵאשִׁית יָא-כֵט-ל

And Abram and Nahor took wives; the name of Abram's wife was Sarai; and the name of Nahor's wife, Milcah, the daughter of Haran, the father of Milcah, and the father of Iscah. But Sarai was barren; she had no child. **Genesis 11:29-30**

(2) ותרח יפה היה רואה, שמזלו של הרן שנשרף ומזלו של בנו אברהם שכל העולם מתמלא ממנו, ואינו יודע אם מן האנשים או מן הנשים, ושרי היתה בתו של הרן, שנאמר (שם, כט) ויקח אברהם ונחור להם נשים. יסכה זו שרה, ונתמלא ממנו כל העולם. מדרש תהלים מזמור קט

Terah had well foreseen [through the predictive power of astrology] that Haran was destined (lit. his *mazal*) to be burned and the destiny of his son Avraham was that the whole world would become filled [with his progeny]. He didn't know whether that would be through male descendants or female descendants. Sarai was the daughter of Haran, as it says (Gen. 11:29), "And Abram and Nahor took wives . . ." Ischah [the daughter of Haran] was [actually] Sarah. And [eventually his vision was fulfilled] and the whole world became filled with [his progeny].

Midrash Tehilim 109

(3) שרה דכתיב (בראשית י"א) אבי מלכה ואבי יסכה, ואמר רבי יצחק: יסכה זו שרה. ולמה נקרא שמה יסכה שסכתה ברוח הקדש, שנאמר (בראשית כ"א) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה. דבר אחר: יסכה - שהכל סוכין ביופיה. מגילה יד.

Sarah [was a prophetess] as it is written, "The father of Milcah and the father of Yiscah," and R. Yitzchak said [on this]: Yiscah is Sarah. And why was she called Yiscah? Because she discerned [saketah] by means of the Holy Spirit, as it says (Gen. 21:12), "In all that Sarah says unto you, hearken to her voice." Another explanation is: because all gazed [sakin] at her beauty.

Megilah 14a

(4) שרי היא שרה, בתחלה נעשית שרי לאומתה, ולבסוף נעשית שרה לכל העולם כולו. ברכות יג.

Sarai is the same as Sarah. At first she became a princess to her own people, but later she became a princess to the entire world. **Berachos 13a**

(5) ועוד יסכה לשון נסיכות כמו שרה לשון שררה: רש"י בראשית יא:כט

Another meaning of Ischah is an expression of "nobility" just as the name "Sarah" denotes dominion. **Rashi on Genesis 11:29**

(6) ונזכרה בשם הזה כאן לבאר מדוע לא לקחו אברם ונחור האחיות כדרך גדילתם מלכה הבכירה לאברם הבכור. [דאע"ג דבפ' בן סורר צדד בגמ' לומר דנחור גדול מאברם זה אינו אלא דיחוי דאפשר שהוא כן אבל לפי הפשט אברם הוא הבכור] ושרי לנחור אלא משום דשרה היא יסכה שסכה ברוה"ק שהיא ראויה אך לאברם (כענין בת ר"ה שאמרה בקטנותה שראויה לרבא ולרמי ב"ח) ע"כ נתהפכו ולקח נחור את מלכה. ומש"ה לא כתיב בנות הרן משום שאברם לא נשא את שרה בשביל שהיא בת הרן המת אלא ברוה"ק. מה שא"כ נחור נשא את מלכה בשביל שהיא בת הרן המת: ספר העמק דבר לבראשית יא:כט

[Sarah] was mentioned here by that name (Ischah) in order to explain why Avram and Nahor did not take the sisters in order of their birth, Milcah, the first born to Avram the first born, and Sarai to Nahor. [Even though the gemora in Perek Ben Sorer (Sanhedrin 69b) entertains the possibility that Nahor was older than Avram, it was only stated as a possibility but according to the simple meaning of the text, Avram was the first born.] The reason is that Sarah was Ischah and she saw through the Holy Spirit that she was the one who was worthy to be the wife of Avram. [This is similar to Rav Chisda's daughter's prediction that she would be married to Rava and Rami bar Chama.] It was for this reason that the order was inverted and Nahor took Milcah. For this reason it is not written, "the daughters of Haran", for Avram didn't marry Sarah because she was the daughter of Haran, the deceased, but because of the Holy Spirit. Whereas Nahor married Milcah because she was the daughter of the deceased Haran. **Sefer Haamek Davar to Gen. 11:29**

B. Influencing the World

(1) אברהם ושרה שניהם היו מלאים במע"ט שנא' (בראשית יב) ואת הנפש אשר עשו בחרן מלמד שהיה אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים. מדרש במדבר רבה יד:

Avraham and Sarah were both filled with good deeds, as it says (Gen. 12:5), “. . . and the souls which they made in Haran.” This teaches us that Avraham would convert the men and Sarah would convert the women. **Midrash BaMidbar Rabbah 14:10**

(2) ואת הנפש אשר עשו בחרן אמר רבי חוניא אברהם היה מגייר אנשים ושרה הנשים ומה ת"ל אשר עשו בחרן מלמד שהיה אברהם אבינו מכניסן לביתו ומאכילן ומשקן ומאהיבן ומקרבן ומגיירן ומכניסן תחת כנפי השכינה הא למדת שכל המכניס בריה אחת לתוך כנפי השכינה מעלין עליו כאלו הוא בראו ויצרו וריקמו. מדרש שיר השירים רבה א:כב

And the souls which they made in Haran: Rabbi Hunia said: Avraham would convert the men and Sarah the women. What is the meaning of the phrase, “which they *made* in Haran”? This teaches us that our Patriarch Avraham would bring them to his home, feed them, give them to drink, show them love, bring them close [to G-d], and convert them and bring them under the wings of the Shechina. We learn from this that anyone who brings another person under the wings of the Shechina is considered as if he created him, formed him, and completed him. **Midrash Shir HaShirim Rabbah 1:22**

C. Prophecy and the Holy Spirit

(1) שם שרי מפני אברהם, אבל שם "יסכה" לא היה לה מפני אברהם, שהרי אברהם היה טפל לשרה בנביאות (רש"י להלן כא, יב), ולפיכך מזכיר שם "יסכה" אצל אביה, והוא עניין נפלא למבין: ספר גור אריה למהר"ל מפראג לבראשית יא:כט

The name Sarai is as a result of [her relationship with] Avraham. The name, “Iscah” was not as a result of [her relationship with] Avraham, for Avraham was secondary to her in prophecy (Rashi Gen. 21:12). For that reason the name, “Iscah” is [mentioned] in conjunction with her father. This is an amazing idea to one who understands it. **Sefer Gur Aryeh to Gen. 11:29**

(2) ויאמר א-להים אל אברהם אל ירע בעיניך וגו' מכאן אתה למד שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות. מדרש שמות רבה א:א

“And G-d said to Abraham, Let it not be grievous in your sight because of the lad, and because of your slave; **in all that Sarah has said to you, listen to her voice**; for in Isaac shall your seed be called.” (Genesis 21:12) From here we can deduce that Avraham was inferior to Sarah in prophecy. **Midrash Shemos Rabbah 1:1**

(3) רבי יהודה ברבי סימון ורבי יוחנן בשם רבי אלעזר ברבי סימון מעולם לא נזקק הקב"ה להשיח עם אשה אלא עם אותה הצדקת ואף היא על ידי עילה. מדרש בראשית רבה כו:

Rabbi Yehuda b. Rabbi Simon and Rabbi Yochanon in the name of Rabbi Elazar b. Rabbi Simon said: The Holy One, blessed be He, never directly communicated with a woman with the exception of that *tzaddekes* (righteous woman i.e. Sarah) and even that was only because of an incident. **Midrash Beraishis Rabbah 20:6**

(4) יש להתבונן במה שאמרו שאברהם היה טפל לשרה בנביאות. ואין זה אלא תימא. האדם הגדול אשר דבר עמו ד' כ"פ. יהיה טפל לשרה שלא דבר עמה ד' כ"א דבור א' לא כי צחקת. ומפרשים ברבה שהוא דבר ד'. אלא הכונה הוא שהיה טפל ברוה"ק. שהרי שני דברים הם רוח"ק הוא מה שאדם מתבודד ומשרה עליו רוח"ק ויודע מה שרואה. אמנם לא דבר עמו ד'. ונבואה הוא בחינה גדולה ורבה מזה כמו שביארנו. ודוד המלך ע"ה זכה לשניהם ואמר רוח ד' דבר בי ומלתו על לשוני. היינו רוח ד' הוא רוח"ק המופיע על דבר עצמו. וגם מלתו על לשוני שהוא נבואה ממש. ואברהם היה גדול בנבואה משרה. אבל ברוה"ק היתה שרה מצוינת יותר מא"א. והסיבה לזה הוא משני טעמים. א' שאברהם בצדקו היה מנהיג העולם ומדריכם לעבודת ד' וכמו שכ' לפנינו נשיא א—להים ויבואר לפנינו. ומי שעסקו עם המון רבה אינו יכול להתבודד כ"כ. משא"כ שרה היתה יושבת באהלה בקדושה וטהרה (וע' מש"כ הגאון חתם סופר בהקדמתו בזה דברים ראויים אליו ז"ל). שנית דאין רוח"ק חל אלא מתוך שמחה ש"מ. ושרה זה צדקתה להפלא שהיתה באמונתה בבטחון חזק מאד נעלה כמו שמבואר ברבה שאמרה שרה לא"א את בהבטחה ואני באמונה ומי שבא מכח הבטחה ידוע מאמרם ז"ל אין הבטחה לצדיקים בעוה"ז שמא יגרם החטא. וע' מש"כ לעיל י"ד י'. משא"כ שרה שהיתה חזקה באמונתה בלי שום הבטחה ע"כ לא נתעצבה בכל ימי חייה והיתה שקועה ברוה"ק. ספר העמק דבר לבראשית כג:א

One needs to understand the statement of our Sages that Avraham was inferior to Sarah in prophecy. [On the surface] it seems incredible. How could it be that such a great man with whom G-d spoke on numerous occasions should be inferior to Sarah with whom G-d only directly communicated once, i.e. the statement (Gen. 18:15), "And He said, No; you did laugh!" The commentaries in Midrash Rabbah explain that it was a direct communication from G-d [rather than it being the words of Avraham]. [The answer is that] he was inferior to her [not in direct prophecy but] rather in possessing the Holy Spirit (*Ruach haKodesh*), as they are two distinct phenomena. The Holy Spirit is the product of isolation and meditation wherein the Holy Spirit comes over a person and the person experiences an [inspired] knowledge of what he is seeing. G-d, however, did not directly speak with him. Prophecy, [on the other hand,] is a much greater and overwhelming experience, as we have explained [in the past]. King David merited both. He said (Samuel II 23:2), "The spirit of the L-rd spoke by me, and His word was in my tongue." "The spirit of the L-rd" is referring to the Holy Spirit which influences one's own speech. "And His word was in my tongue" is referring to actual prophecy. Avraham was greater than Sarah in regards to [actual] prophecy. In regards to the Holy Spirit, however, Sarah was superior to our forefather Avraham. The cause of this is two fold. One was that Avraham, through his righteousness would guide the world and direct them to serve G-d, as it is written (Gen. 23:6), ". . . you are a G-dly prince among us . . ." and, as will be explained further on, someone who is involved with the masses does not have such an ability to isolate himself and meditate. Whereas Sarah, sat in her tent with sanctity and purity. The second reason is that the Holy Spirit can only take effect when the person experiences the joy of a *mitzva*. Sarah excelled exceedingly in her great faith, feeling extremely secure, [without any fear], as it is evident from the Midrash [Beraishis] Rabbah (see *ibid.* 41:2), when she told our forefather Avraham, "You [left your home] on the basis of an express promise. I [left] because of my faith." Someone who bases themselves on a promise [realizes its limitations, as] the statement of our Sages of blessed memory is well known, "There is no [true] promise for the righteous in this world as there exists the possibility that they will sin [and the the promise will be null and void]. . . ." Whereas Sarah, whose faith was strong, and needed no promise, never experienced sadness throughout her life and [as a result] was immersed in the Holy Spirit. **Sefer Haamek Davar, Gen. 23:1**

D. Sarah's Beauty

(1) יסכה - שהכל סוכין ביופיה. מגילה יד.

[She was called Iscah] because all gazed [sokhin] at her beauty. **Megilah 14a**

(2) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבוֹא מִצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֶל-שָׂרַי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה-נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יִפְת-מְרֹאֶה אֶת: וְהָיָה כִּי-יִרְאוּ אֶתְךָ הַמִּצְרַיִם וְאָמְרוּ אֵשֶׁתוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֹתִי וְאֶתְךָ יְחִיּוּ: בְּרֵאשִׁית יְבִיא-יָב

And it came to pass, when he came near to enter to Egypt, that he said to Sarai his wife, Behold now, I know that you are a pretty woman to look upon (*y'fas mareh*); Therefore it shall come to pass, when the Egyptians shall see you, that they shall say, This is his wife; and they will kill me, but you they will keep alive. **Genesis 12:11-12**

(3) תנו רבנן: ארבע נשים יפיפיות היו בעולם: שרה רחב ואביגיל, ואסתר. ולמאן דאמר אסתר ירקרוקת היתה מפיק אסתר ומעייל ושתי. מגילה טו.

The Rabbis taught: There have been four women of unsurpassed beauty in the world - Sarah, Rahab, Abigail and Esther. According to the one who says that Esther was sallow, Vashti should be inserted in place of Esther. **Megilah 15a**

(4) א"ר בנאה: נסתכלתי בשני עקיביו, ודומים לשני גלגלי חמה הכל בפני שרה כקוף בפני אדם, שרה בפני חוה כקוף בפני אדם, חוה בפני אדם כקוף בפני אדם, אדם בפני שכינה כקוף בפני אדם. בבא בתרא נח.

R. Bana'ah said: I discerned his [Adam's] two heels, and they were like two orbs of the sun. Compared with Sarah, all other people are like a monkey to a human being, and compared with Eve, Sarah was like a monkey to a human being, and compared with Adam, Eve was like a monkey to a human being, and compared with the Shechinah, Adam was like a monkey to a human being. **Bava Basra 58a**

(5) וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה: בְּרֵאשִׁית כג:א

And Sarah was a hundred and twenty seven years old; these were the years of the life of Sarah. **Genesis 23:1**

(6) ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. לכך נכתב שנה בכל כלל וכלל, לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו, בת ק' כבת כ' לחטא, מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין, אף בת ק' בלא חטא, ובת כ' כבת ז' ליופי: רש"י שם

And Sarah was a hundred and twenty seven years old: The reason the word *shana* - year was written by every item [in the Hebrew text] was to tell you that each term is to be interpreted separately. At one hundred: she was like twenty as regards sin; just as a twenty year old girl is without sin, for she is not liable [at that age] to punishment, so too, at one hundred, Sarah was without sin. And at twenty, she was like seven as regards to beauty. **Rashi Ibid.**

(7) בת עשרים כבת שבע ליופי וכו'. ואם תאמר למה משבח אותה הכתוב ביופי, והלא כתיב (משלי לא, ל) "שקר החן וגו'", ונראה לומר דקרא לא איירי ביופי, רק מפני שהאדם הוא מחובר מב' חלקים - מגוף ונפש, והגיד לך הכתוב ששרה היתה שלימה בכל אלו הב' חלקים, ולא היה בה חסרון

– אם שלימות הגוף, ואם שלימות הנפש, היתה שלימה בכל אלו השני חלקים, ולא היה בה חסרון. אם שלימות הגוף – דהא בת ך' היתה כבת ז' ליופי, והיופי הזה שהוא אינו לפי הטבע ולפי המנהג יורה על שהגוף הוא נקי והוא כהיר מבלי סיג, וכמו שתמצא אצל משה רבינו "לא כהתה עינו ולא נס ליחה" (דברים לד, ז), שגם זה מורה בהירות הגוף. ומה שהיתה בת ק' כבת ך', יורה על מעלת הנפש, והנה היתה שלימה בכל:

At twenty, she was like seven as regards to beauty: [This statement poses a difficulty:] Why does Scripture praise her for her beauty, isn't it written (Proverbs 31:30), "Charm is deceitful, and beauty is vain; but a woman who fears the L-rd shall be praised"? It would seem that Scripture is only discussing [her] beauty due to the fact that man is made up of two parts: body and soul. Scripture is informing us that she was perfect in both areas without any flaw, i.e. both on the physical level [and the spiritual level]. At twenty she was like seven. Now since such extraordinary beauty is not natural, it is indicative of a pure and bright body without any impurities. . . . The fact that at a hundred she was like twenty is indicative of her spiritual heights. Behold she was perfect in all areas. **Sefer Gur Aryeh ibid.**

(8) כי קללת א-להים תלוי. זלזולו של מלך הוא, שאדם עשוי בדמות דיוקנו, וישראל הם בניו, משל לשני אחים תאומים, שהיו דומין זה לזה, אחד נעשה מלך ואחד נתפס ללסטיות ונתלה, כל הרואה אותו אומר המלך תלוי. רש"י לדברים כא:כג

It is a slight to the King because a man is made in the likeness of His image and Israel are His children. This may be likened to two twin brothers who resembled each other; one became a king while the other was seized as a criminal and was hanged. Whoever saw him exclaimed: The king is hanged! **Rashi to Deuteronomy 21:23**

(9) אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ובעל קומה. שבת צב.

The Shechinah rests only on a wise man, a strong man, a wealthy man and a tall man. **Shabbos 92a**

(10) ולפי שאלו המעלות גבור חכם עשיר הם המעלות הגדולות בעיני הבריות. . . . ראוי שלא יחסר מהם נביא שליח השם. . . . מהרש"א לנדריים לח.

Because these special qualities, being strong, wise, and wealthy, are qualities that are held in high esteem by humanity, . . . it is only fitting that a prophet, who is the emissary of G-d, should not lack them. **Maharsha to Nedarim 38a**

(11) תניא: והכהן הגדול מאחיו (ויקרא כא) - שיהא גדול מאחיו בכח, בנוי, בחכמה, ובעושר. יומא יח.

It has been taught: "And the priest that is highest among his brethren . . ." (Leviticus 21:10) That means he should be highest among his brethren in strength, in beauty, in wisdom, and in riches. **Yoma 18a**

III. The Special Qualities of the Matriarchs

A. The Prophecy of the Matriarchs

(1) ובנביאי אל תרעו, אלו האמהות שהיו נביאות. אמר רבי יודן בשם רבי יצחק, (שם כז, מב) ויוגד לרבקה את דברי עשו. מי הגיד לה, והלא בלבו דבר, שנאמר (שם, מא) ויאמר עשו בלבו. אלא רוח הקדש הגיד לה. מדרש תהלים קה

(Chronicles I 16:22) “. . . do not do any harm to my prophets.” This is referring to the Matriarchs who were prophetesses. Rabbi Yudin said in the name of Rabbi Yitzchak: [Regarding the verse,] (Gen. 27:42), “And these words of Esau, her elder son, were told to Rivkah.” Who told her? Behold he only thought it to himself (lit. his heart), as it says (ibid. 41), “. . . Esau said in his heart . . .” Rather, the Holy Spirit communicated it to her. **Midrash Tehilim 105**

(2) הפעם ילוח אישי. לפי שהאמהות נביאות היו ויודעות שי"ב שבטים יוצאים מיעקב, וד' נשים ישא, אמרה, מעתה אין לו פתחון פה עלי, שהרי נטלתי כל חלקי בבנים: רש"י לבראשית כט:לד

This time will my husband be joined with me. (Gen. 29:34) Since the Matriarchs were prophetesses, and knew that twelve tribes would issue from Jacob and that he would marry four women, she said, “From now on he can find no fault with me, for I have assumed my full portion in giving him children.” **Rashi to Genesis 29:34**

(3) הפעם אודה. שנטלתי יותר מחלקי, מעתה יש לי להודות: רש"י לבראשית כט:לה

This time I will praise (Gen. 29:35) for I have received more than my share, from now on I must praise. **Rashi to Gen. 29:35**

(4) ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה להקדוש ברוך הוא עד שבאתה לאה והודתו, שנאמר (בראשית כ"ט) הפעם אודה את ה'. ראובן אמר רבי אלעזר: אמרה לאה: ראו מה בין בני לבן חמל דאילו בן חמי, אף על גב דמדעתיה זבניה לבכירותיה, דכתיב (בראשית כ"ה) וימכר את בכרתו ליעקב, חזו מה כתיב ביה: (בראשית כ"ז) וישטם עשו את יעקב, וכתיב: (בראשית כ"ז) ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים וגו'. ואילו בני, אף על גב דעל כרחיה שקליה יוסף לבכירותיה מניה, דכתיב: (דברי הימים א' ה') ובחללו יצועי אביו נתנה בכרתו לבני יוסף, אפילו הכי לא אקנא ביה, דכתיב: (בראשית ל"ז) וישמע ראובן ויצלהו מידם. ברכות ז:

R. Yochanan further said in the name of R. Shimon b. Yohai: From the day that the Holy One, blessed be He, created His world there was no man that praised the Holy One, blessed be He, until Leah came and praised Him. For it is said (Gen. 29:35), “This time will I praise the Lord.” Reuben. [What is the meaning of “Reuben”?] R. Eleazar said: Leah said: See the difference between my son and the son of my father-in-law. The son of my father-in-law voluntarily sold his birthright, for it is written: And he sold his birthright unto Jacob. And, nonetheless, behold, it is written of him (Gen. 27:41), “And Esau hated Jacob,” and it is also written: “And he said, is not he rightly named Jacob? for he hath supplanted me these two times.” (Ibid. 36) My son, however, although Joseph took his birthright from him against his will as it is written (Ibid. Chronicles I 5:1), “But, for as much as he defiled his father's couch, his birthright was given unto the sons of Joseph,” – was not jealous of him. For it is written (Gen. 37:21), “And Reuben heard it, and delivered him out of their hand.” **Berachos 7b**

(5) יסף ד' לי בן אחר. יודעת היתה בנבואה, שאין יעקב עתיד להעמיד אלא שנים עשר שבטים, אמרה, יהי רצון שאותו שהוא עתיד להעמיד, יהא ממני, לכך לא נתפללה אלא על בן אחר: רש"י לבראשית ל:כד

The L-rd add to me another son (Gen. 30:24): [Rachel] knew through prophecy that Jacob is destined to establish only twelve tribes. She said, "May it be His will that the one whom he is destined to establish shall be from me." **Rashi to Genesis 30:24**

(6) בפרק קמא דמגילה (יד.) דחשיב ז' נביאות ולא חשיב לאה ורחל (קושית הרא"ם), התם לא חשיב רק אותם שנבואתם מפורש בכתוב, שהרי שרה נקראת "יסכה" (לעיל יא, כט) שהיתה סוכה ברוח הקודש (רש"י שם), ועוד נאמר (לעיל כא, יב) "כל אשר תאמר לך שרה שמע בקולה", ומזה למדנו (מגילה יד.) שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות, אבל נבואת רחל ולאה לא נכתב בתורה. ואף על גב דמוכרח לומר מכח דקדוק הכתוב שהיו נביאות, מכל מקום אין הכתוב מדבר בנביאות שלהם, שאין הכתוב מדבר רק שקראה שמו לוי, אבל אין הכתוב מדבר בנבואתם. אבל כל הנביאות הכתוב מדבר בנבואתם. והכי נמי מתרץ התם על מ"ח נביאים שעמדו לישראל כי האי גוונא: גור אריה לבראשית כט:לד

In the first chapter of Megilah (14a) there is a list of seven prophetesses. Leah and Rachel are not numbered in that list. The reason is that the list in [the tractate Megilah] only enumerates those whose prophecy is explicitly stated in Scripture. Sarah is called Iscah (Gen. 11:29) because she was able to see [clairvoyantly] through the Holy Spirit. In addition it is stated (Ibid. 21:12), "... all that Sarah has said to you, listen to her voice; . . ." From here did we deduce that Avraham was inferior to her in prophecy. The prophecy of Rachel and Leah, however, even though they are evident from a careful analysis of Scripture, are not written [expressly]. . . . **Sefer Gur Aryeh to Genesis 29:34**

B. The Beauty of the Matriarchs

(1) והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל: **בראשית כד:טז**

And the girl (Rebekah - Rivkah) had a very beautiful appearance (*tovas mareh m'od*), a virgin, and no man had known her; and she went down to the well, and filled her water jar, and came up. **Genesis 24:16**

(2) וילבן שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטנה רחל: ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת-תאר ויפת מראה: **בראשית כט:טז-יז**

And Laban had two daughters; the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel. Leah had soft (weak) eyes; but Rachel was beautifully formed and had a beautiful appearance (*yifas to-ar vifas mareh*). **Genesis 29:16-17**

(3) רכות – נאות וור"ש בלע"ז. וכלה שעיניה נאות אין כל גופה צריך בדיקה. ועינים שחורות אינן רכות כלבנות: יפת תואר – כמו במחוגה יתארהו דפוס החוטם והמצח והפה והלחיים: יפת מראה – לבן ואדמדם. פירוש רשב"ם שם

Soft (weak): Comely . . . And there is no need to check out the body of a bride whose eyes are comely (Taanis 24a). Dark colored eyes are not as comely as light colored eyes. **Beautifully formed:** This is similar to the [expression found in Isaiah 44:13], “. . . and he marks [the form] with the compass . . .” This is referring to the form of the nose, the forehead, the mouth and the cheeks. **A beautiful appearance:** White and reddish [complexion]. **Rashbam ibid.**

(4) יפת תואר ויפת מראה – פירוש שיש ב' בחינות ביופי, הא' בכל פרט ופרט כמו שתאמר העינים האף הרקת צואר, וצא ולמד ממה שפרט שלמה המלך בשיר השירים (ד), ובחינה ב' היא כללות הפנים וכללות הגוף לזה אמר יפת תואר ויפת מראה שהיו פרטיה כל אחד יפה בפני עצמו, וגם בדרך התקבצותם יחד: עוד ירצה יפת תואר כמשמעה, ויפת מראה שהיה לה חן שיתאוה לה כל רואה: ס' אור החיים שם

Beautifully formed and had a beautiful appearance (*yifas to-ar vifas mareh*): The explanation is that there are two aspects of beauty: One regarding every individual body part such as the eyes, nose, forehead, and neck, . . . and secondly there is the overall appearance of the face and body. For this reason is it stated, “[Rachel] was beautifully formed and had a beautiful appearance,” because she was beautiful in every particular body part as well as in her overall appearance. Another possible explanation is that [the phrase] “beautifully formed” is to be understood literally. The phrase, “a beautiful appearance” means that she had charm (*chein*) that made her attractive to all that saw her. **Sefer Ohr HaChaim ibid.**

(5) ראויה היתה בכורה לצאת מרחל, דכתיב: (בראשית ל"ז) אלה תולדות יעקב יוסף, אלא שקדמתה לאה ברחמים, ומתוך צניעות שהיתה בה ברחל החזירה הקב"ה לה. מאי קדמתה לאה ברחמים? דכתיב: (בראשית כ"ט) ועיני לאה רכות, מאי רכות? אילימא רכות ממש, אפשר? בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב, דכתיב: (בראשית ז') מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה, בגנות צדיקים דבר הכתוב? אלא א"ר אלעזר: שמתנותיה ארוכות. רב אמר: לעולם רכות ממש, ולא גנאי הוא לה אלא שבח הוא לה, שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים: שני בני יושב אלהים, והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה. והיינו דכתיב: (בראשית כ"ט) וירא ד' כי שנואה לאה, מאי שנואה? אילימא שנואה ממש, אפשר? בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב, בגנות צדיקים דבר הכתוב? אלא ראה הקב"ה ששנואין מעשה עשו בפניה - ויפתח את רחמה. בבא בתרא קכג.

The birthright, should have emanated from Rachel, as it is written (Genesis 37:2), “These are the generations of Jacob, Joseph,” but Leah anticipated [her with her prayers for] mercy. On account, [however], of the modesty, which was characteristic of Rachel, the Holy One, blessed be He, restored it to her. What [was it that caused] Leah to anticipate her with [her supplications for] mercy? It is written (Genesis 29:17), “And the eyes of Leah were weak.” What [is meant by] weak (*rakkos*)? If it is suggested [that the meaning is that her eyes were] actually weak, [is this, it may be asked,] conceivable? [If] Scripture did not speak disparagingly of an unclean animal, for it is written (Ibid. 7:8), “. . . of the clean beasts, and of the beasts that are not clean,” [would] Scripture speak disparagingly of the righteous? – But, said R. Eleazar, [the meaning of *rakkos* is] that her bounties were extensive (*arukhos*). Rav said: [Her eyes were] indeed actually weak, but that was no disgrace to her but a credit; for at the crossroads she heard people saying: Rebecca has two sons, [and] Laban has two daughters; the elder [daughter should be married] to the elder [son] and the younger [daughter should be married] to the younger [son]. And she sat at the

crossroads and inquired, "How does the elder one conduct himself?" And the answer came that he was] a wicked man, a highway robber. "How does the younger man conduct himself?" "A quiet man dwelling in tents" And she wept until her eyelashes dropped. And this accounts for the Scriptural text (Ibid. 29:31), "And the L-rd saw that Leah was hated." What [could be the meaning of] "hated"? If it is suggested [that it means that she was] actually hated, [surely] it may be retorted, is this] conceivable? [If] Scripture did not speak disparagingly of an unclean animal, [would] it speak disparagingly of the righteous? But the [meaning is this]: The Holy One, blessed be He, saw that Esau's conduct was hateful to her, so he opened her womb. **Bava Basra 123a**

6) ולאחריה היתה מוכנת אל הרחמים ודבר זה גובר על הכנת רחל מצד עצמה ורחמים של לאה כמו שמפרש אחר כך שאמר מאי עיניה רכות וכו' פי' כי נתן אל לאה מתנת ארוכות ומתנות האלו נתן הש"י מפני שהיתה שנואה לאה לכך ע"י רחמים נתן לה מתנות ארוכות מתנה כהונה לוייה מלכות מתנות עליונות נתנו לה לכך (הרחמים) נתן ללאה ג"כ הבכורה. ומה שאמר ועיני לאה רכות כך פירושו בשביל שעניי לאה רכות לכך היו ארוכות מתנות כי בשביל שלא היה אל לאה הגוף בשלימת הגמור שהרי עיני לאה רכות ובפרט מה שהיו עיניה רכות כי העין שהוא אבר הראיה והוא כח גופני והיה לה תשות כח זה וא"כ המתנות שהם קדושים כמו כהונה ולוייה ומלכות היו לה בשלימת כי כאשר תש וחלש כח הגופני חזק מעלת הנבדל ולכך מפני שענייה רכות היו לה מתנות ארוכות קדושת. מהר"ל מפראג, חדושי אגדות לבבא בתרא קכג.

Leah was predisposed to being the object of compassion. This special quality of hers was decisive against Rachel's natural advantage. The compassion for Leah is as is explained afterwards, "What [is meant by] weak (*rakkos*)?" The explanation is that He gave Leah extensive bounties (*arukhos*). Hashem gave her these bounties because Leah was hated. Therefore as an act of compassion He gave these extensive bounties, the gifts [which are the entitlements of the] Priesthood, Levitehood, and royalty. The highest gifts were given to her and for that reason she was given the first born. That which is stated, "the eyes of Leah were weak," is to be understood that because they were weak, she was given extensive bounties. Because she was not given a perfect body, as Leah's eyes were weak, and the eyes, the organ of sight, which are normally the most vital of the body, in her case were weak, she was granted perfection in the bounties of spirituality, i.e. Priesthood, Levitehood, and royalty. For when the physical powers are weak, the spiritual powers are stronger. It is for that reason that because her eyes were weak she was granted an extensive spiritual bounty. **Maharal of Prague, Chidushei Agados Bava Basra 123a**

7) בפסוק (שם כט. יז) ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה. הנה שלמה המלך ע"ה אמר בסוף משלי (לא. ל), שקר החן והבל היופי אשה יראת ד' היא תתהלל, ובאמת מצינו גבי האמהות אשר נשתבחו בחן וביופי וגם ברבקה כתיב (בראשית כד. טז) והנערה טובת מראה מאד, וצ"ל דהפי' בפסוק כך הוא שקר החן והבל היופי היינו כשהן בלתי יראת ד', והם כנזם זהב באף חזיר אבל אשה יראת ד' היא תתהלל ר"ל דגם החן והיופי תתהלל, ועל דרך זה יש לפרש ג"כ הפסוק (ירמי' ט. כב – כג) אל יתהלל חכם בחכמתו וגבור בגבורתו וכו' כי בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי דבפסוק זה רבו הדקדוקים אבל לפי הנז"ל י"ל דהפירוש כך הוא שאין להתהלל בחכמה ובגבורה ובעשירות לבד אלא בזאת יתהלל ר"ל בכל אלה תתהלל כשישכיל וידוע אותי בהן דהיינו שידע איך להתנהג בהעשירות ובהגבורה ובחכמה שהכל יהיה כוונתו לשם שמים. (דרך אבות מהרה"ג מהר"ם נכד הר" אברהם אחי הגר"א זצ"ל): הגר"א, ספר קול אליהו

Regarding the verse (Gen. 29:17), “Rachel was beautifully formed and had a beautiful appearance (*yifas to-ar vifas mareh*),” [the question is asked:] Behold King Solomon, of blessed memory, said at the end of Proverbs (31:30), “Charm is deceitful, and beauty is vain; but a woman who fears the L-rd shall be praised.” The truth is that Scripture praises the Matriarchs in regards to their charm and beauty. Even Rivka is referred to in Scripture (ibid. 24:16) as having “had a very beautiful appearance.” Of necessity the explanation of the verse is as follows: Charm is deceitful and beauty is vain when they are not combined with the fear of the L-rd. They are like a “jewel of gold in a swine’s snout (nose)” (Proverbs 11:22). A G-d fearing woman, however, “shall be praised,” (ibid. 31:30) [not only for her fear of G-d but also for] the charm and beauty [which she possesses]. With this approach we can also explain the verse (Jeremiah 9:22-23), “Thus says the L-rd, ‘Let not the wise man glory in his wisdom, nor let the mighty man glory in his might, let not the rich man glory in his riches; But let him who glories glory in this, that he understands and knows Me, that I am the L-rd who exercises loving kindness, justice, and righteousness, in the earth; for in these things I delight,’ says the L-rd.” There are many points in these verses upon which one can elaborate. According to the above, however, one can say that the following is the explanation: One shouldn’t glory in [having] wisdom, might or riches by themselves. “But let him who glories glory” i.e. in these things, when he [also] understands and knows Me. In other words, when he knows how to correctly act with his wealth, might, and wisdom, so that everything that he does is for the purpose of [enhancing] the name of Heaven, [then he can glory in his special gifts]. **The Gaon of Vilna, Sefer Kol Eliyahu**

C. The Modesty of the Matriarchs

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתְּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָלָא: בְּאֵשִׁית יְחִיטָה (1)

And they said to him, Where is Sarah your wife? And he said, Behold, in the tent. **Genesis 18:9**

הנה באהל. צנועה היא: רש"י שם

Behold she is in the tent: She is modest. **Rashi ibid.**

(2) אשתך כגפן פוריה. אימתי אשתך כגפן פוריה, כשהיא צנועה בירכתי ביתך, אז, בניך כשתילי זתים. וכך אתה מוצא בשרה, (בראשית יח, ט–י) ויאמר הנה באהל. ויאמר שוב אשוב אליך. מדרש תהלים קכח

(Psalms 128:3), “Your wife shall be like a fruitful vine . . .” When will your wife be as a fruitful vine? When she will be modestly sheltered “in the recesses of your house . . .” Then “your children like olive shoots [around your table].” Similarly we find by Sarah (Gen. 18:9), “And he said, ‘Behold, she is in the tent.’ And he said, ‘I will certainly return to you at this season; and, lo, Sarah your wife shall have a son.’” **Midrash Tehilim 128**

(3) תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך מאן נינהו נשים באהל שרה רבקה רחל ולאה. נזיר כג:

”Blessed above women shall Yael the wife of Heber the Kenite be, blessed shall she be above women in the tent.” (Judges 5:24) Who are the women in the tent? Sarah, Rivkah, Rachel and Leah. **Nazir 23b**

ומאן אינון נשים באהל שרה ורבקה ורחל ולאה. בשרה כתיב והנה היא באהל (בראשית יח) ברבקה כתיב ויביאה יצחק האהלה שרה אמו (שם כד) ברחל ולאה כתיב ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל (שם לא) תוספות שם

Who are the women in the tent? Sarah, Rivkah, Rachel and Leah. Regarding Sarah it is written (Genesis 18:9), “Behold, she is in the tent.” Regarding Rivkah it is written (Gen. 24:67), “And Yitzchak brought her to his mother Sarah’s tent, [and took Rebekah, and she became his wife.]” Regarding Rachel and Leah it is written (Gen. 31:33), “[And Laban went into Jacob’s tent, and into Leah’s tent, and into the two maidservants’ tents; but he found them not.] Then he went out from Leah’s tent, and entered into Rachel’s tent.” **Tosephos ibid.**

D. The Unbroken Chain

(1) ויהי אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם-הוא בנים לנחור אחיך: אַת-עוץ בכרו וְאֶת-בוז אחיו וְאֶת-קמואל אבי ארם: וְאֶת-כָּשֶׁד וְאֶת-חִזּוֹ וְאֶת-פִּלְדָּשׁ וְאֶת-יִדְלָף וְאֶת בְּתוּאֵל: וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת-רִבְקָה שְׁמֵנָה אֵלֶּה יִלְדָה מִלְכָּה לְנַחֲוֹר אַחֵי אַבְרָהָם: וּפִילְגָשׁוּ וּשְׁמָה רְאוּמָה וְתַלְדָּד גַּם-הוּא אֶת-טֹבַח וְאֶת-גַּחֵם וְאֶת-תַּחֲשׁ וְאֶת-מַעֲכָה: בְּרֵאשִׁית כַּב-כַּד

And it came to pass after these things, that it was told Abraham, saying, Behold, Milcah, she has also born children to your brother Nahor; Utz his firstborn, and Buz his brother, and Kemuel the father of Aram, And Kesed, and Hazo, and Pildash, and Jidlaph, and Bethuel. And Bethuel fathered Rebekah; these eight Milcah did bear to Nahor, Abraham’s brother. And his concubine, whose name was Reumah, she bore also Tebah, and Gaham, and Thahash, and Maachah. **Genesis 22:20-24**

(2) וזרח השמש ובא השמש א"ר אבא בר כהנא וכי אין אנו יודעין שזרח השמש ובא השמש אלא עד שלא ישקיע הקב"ה שמשו של צדיק הוא מזריח שמשו של צדיק חבירו . . . עד שלא השקיע הקב"ה שמשו של שרה הזריח שמשו של רבקה בתחלה הנה ילדה מלכה גם היא בנים ואח"כ ויהיו חיי שרה מאה שנה: מדרש בראשית רבה נחב:

“The sun shines and the sun sets.” (Ecclesiastes 1:5) Rabbi Abba bar Kahana said: Don’t we know ourselves that the sun shines and sets? Rather [it teaches us that] the Holy One, blessed be He, does not set the sun of one *tzaddik* (righteous person) before making the sun of another *tzaddik* shine. . . . Before the Holy One, blessed be He, set the sun of Sarah, he made the the sun of Rivkah shine. First [we read:] “Behold, Milcah, she has also born children [to your brother Nahor],” and afterwards [we read:] “And Sarah was a hundred [and twenty seven years old; these were the years of the life of Sarah].” **Midrash Beraishis Rabbah 58:2**

(3) ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את-רבקה ותהי-לו לאשה ויאבה וינחם יצחק אחרי אמו. בראשית כד:סז

And Isaac brought her to his mother Sarah’s tent, and took Rebekah, and she became his wife; and he loved her; and Isaac was comforted after his mother’s death. **Genesis 24:67**

(4) ויביאה יצחק האהלה שרה אמו כל ימים שהיתה שרה קיימת היה ענן קשור על פתח אהלה כיון שמתה פסק אותו ענן וכיון שבאת רבקה חזר אותו ענן כל ימים שהיתה שרה קיימת היו דלתות פתוחות לרוחה וכיון שמתה שרה פסקה אותה הרוחה וכיון שבאת רבקה חזרה אותה הרוחה וכל ימים שהיתה שרה קיימת היה ברכה משולחת בעיסה וכיון שמתה שרה פסקה אותה הברכה כיון

שבאת רבקה חזרה כל ימים שהיתה שרה קיימת היה נר דולק מלילי שבת ועד לילי שבת וכיון שמתה פסק אותו הנר וכיון שבאת רבקה חזר וכיון שראה אותה שהיא עושה כמעשה אמו קוצה חלתה בטהרה וקוצה עיסתה בטהרה מיד ויביאה יצחק האהלה. מדרש בראשית רבה ס:טז

And Yitzchak brought her to his mother Sarah's tent: As long as Sarah was alive, there was a cloud that gathered at the entrance of her tent. When she died the cloud ceased. As soon as Rivkah came, the cloud returned. As long as Sarah was alive, her doors were wide open [to receive guests]. When she died this hospitality ceased. As soon as Rivkah came, this hospitality returned. As long as Sarah was alive, there was a blessing that was sent [from Heaven] in her dough. When she died this blessing ceased. As soon as Rivkah came, this blessing returned. As long as Sarah was alive, a lamp was lit on the eve of Shabbos and remained lit to the eve of the next Shabbos. When she died this [miracle of the] lamp ceased. As soon as Rivkah came, it returned. Because Yitzchak saw that she acted like his mother, i.e. she separated her Challah in ritual purity and she separated her dough in ritual purity, Yitzchak immediately brought her into his tent. **Midrash Beraishis Rabbah 60:16**

IV. Infertility

A.

אמר רבי יצחק: יצחק אבינו עקור היה, שנאמר: (בראשית כ"ה) ויעתר יצחק לד' לנכח אשתו, על אשתו לא נאמר אלא לנוכח, מלמד ששניהם עקורים היו. א"ה, ויעתר לו - ויעתר להם מיבעי ליה לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע. א"ר יצחק: מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. יבמות סד.

R. Yitzchak stated: Our forefather Yitzchak was barren; for it is said (Gen. 25:21), "And Isaac (Yitzchak) entreated the L-rd opposite his wife." It does not say "for his wife" but opposite. This teaches that both were barren. If so, "And the L-rd let Himself be entreated of *him*" should have read, "And the L-rd let Himself be entreated of *them*"? Because the prayer of a righteous man the son of a righteous man is not like the prayer of a righteous man the son of a wicked man. R. Yitzchak stated: Why were our ancestors barren? - Because the Holy One, blessed be He, longs to hear the prayer of the righteous. **Yevamos 64a**

B.

אמר רבי אממי: אברהם ושרה טומטמין היו, שנאמר: (ישעיהו נ"א) הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם, וכתוב: (ישעיהו נא) הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבובה: שרה אמנו אילונית היתה, שנאמר: (בראשית י"א) ותהי שרי עקרה אין לה ולד, אפי' בית ולד אין לה. שם

R. Ammi stated: Abraham and Sarah were originally *tumtumin* (i.e. someone whose genital area is covered with a membrane); for it is said (Isaiah 51:1), "Look unto the rock whence you were hewn and to the hole of the pit whence you were digged," and this is followed by the text (*ibid.* 2), "Look unto Abraham your father, and unto Sarah that bore you." R. Nahman stated in the name of Rabbah b. Abbuha: Our mother Sarah was an *eilenis* (i.e. a woman with male properties and was incapable of procreation); for it is said (Gen. 11:30), "And Sarai was barren; she had no *valad*," which implies that she had not even a womb (*beis v'lad*). **Ibid.**

C.

אברהם ושרה שיצא מהם אומה הישראלית הוא דבר חדש. וידוע כי הש"י הוא מוציא הכל אל הפעל, ודבר זה דהיינו שהיו אברהם ושרה התחלה לאומה הישראלית הוא עניין מיוחד שצריך להוציא אל הפעל, ולפיכך אברהם ושרה טומטמים היו, דהיינו הדבר שאינו בפעל נקרא טומם שצריך להוציא אותו אל הפעל מטומטמותו, והש"י הוא שהוציא זה אל הפעל. וזהו יותר מן עקור, כי העקור שאינו מוליד אבל טומטמים שאינם ראויים להוליד כלל לגמרי עד שהוציא הש"י אותו אל הפעל: ור' ירמיה הוסיף כי שרה איילונית היתה, כי איל לשון כח כי היולדת נקרא חלה גם ילדה, והוא מלשון חלל, ואשה שאינה יולדת נקראת איילנית שאינה מקבלת התפעלות ולא היתה שרה ראויה להוליד כלל, כי אם שהוא ית' עשה אותה אשה ע"י תפלה: כלל הדבר, כי הדבר שהוא קרוב אל הש"י הוא ית' מוציא אותם אל הפעל כאשר הדבר הוא בעניין חדש, כי אברהם ושרה היו התחלה לאומה ישראלית, ולכך סבר כי אברהם ושרה טומטמים היו שלא היו בפעל ולרב נחמן שרה היתה איילנית שלא היתה ראויה להוליד, והוא יותר מן טומטם כי הטומטם הוא שאינו בפעל וכאשר [נקרע] הוא בפעל, אבל איילנית אינה ראויה כלל שתלד. וכל זה כי הש"י חפץ ומתאוה לתפילתן של צדיקים. כלומר שיהיה כל ענין הצדיקים ממנו והבן זה מאד, ולפיכך אמר הביטו אל צור חוצבתם:

[The reason that] Avraham and Sarah [were *tumtumin* (i.e. the genital area was covered with a membrane)] was that the nation of Israel, which sprang forth from them, is a new entity [which didn't exist at the dawn of civilization]. It is well known that Hashem brings everything into actuality and therefore, Avraham and Sarah were *tumtumin*, which is something which cannot on its own actualize, [i.e. it is *tumtum*, covered and unable to function]. Hashem [in a new act of semi-creation] is the one who brought it out into being. This state [of infertility] is even more than that of a *akor* (infertile), for an *akor* [has his or hers genitalia fully formed but] cannot have children. A *tumtum* [whose genital area is covered] is absolutely not fit to bear children until Hashem himself actualizes his or her potential of fertility. Rabbi Yermiah added that Sarah was an *eilinis*. [The derivation of the term is] that an *eiyl* (literally ram) implies power, for a woman who gives birth is referred to as (see Isaiah 66:8), "she labored (*chalah* - literally became sickly) and she brought forth her children" It is a word which is related to *challal* (a corpse). One who doesn't give birth is called an *eilinis* (i.e. the strong one) for she is not in a position to be affected [by the birth process]. [This word was chosen as] Sarah was not at all fit to give birth. It was Hashem, himself, who made her a woman [in the full sense of the term] through prayer. The rule is that Hashem himself will intervene and bring forth a new entity into the world when such a thing is close to Hashem, [as in the case of] Avraham and Sarah who were the founders of the nation of Israel. That is why R. Ammi maintained that Avraham was a *tumtum* who couldn't actually have children. According to Rav Nachman, Sarah was an *eilinis* who wasn't fit to bear children. This is less fertile than a *tumtum*, whose membrane can be torn away, [revealing the genitals]. An *eilinis* is not at all fit to bear children. This was done because Hashem desires and craves the prayers of the righteous (*tzaddikim*). In other words, all that the righteous have [in this world] is [given] directly through Hashem. Think deeply into this. For that reason is it written, "Look unto the rock whence you were hewn." **Commentary of Maharal to Yevamos 64a**

D.

(תהלים קיג, ט) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללוי-ה. מושיבי עקרת הבית, זו שרה. (בראשית יא, ל) ותהי שרי עקרה. אם הבנים שמחה. (שם כא, ז) הניקה בנים שרה. דבר אחר, מושיבי עקרת הבית, זו רבקה. (שם כה, כא) כי עקרה היא. אם הבנים שמחה. (שם כב) ויתרוצצו הבנים בקרבה. דבר אחר, מושיבי עקרת הבית, זו לאה. (שם כט, לא) וירא ד' כי שנואה לאה. אם הבנים שמחה. (שם ו) ויפתח את רחמה. דבר אחר, מושיבי עקרת הבית, זו רחל. אם הבנים שמחה. (שם ל, כב) ויזכור א-להים את רחל. מדרש שמואל פרשה ו

He gives the barren woman a home, and makes her a joyful mother of children. Hallelujah! (Psalms 113:9) “He gives the barren woman a home,” is referring to Sarah, as it says (Gen. 11:30), “. . . and Sarai was barren . . .” “. . . and makes her a joyful mother of children,” is referring to “. . . that Sarah should suckle children?” (Gen. 21:7) Another explanation: “He gives the barren woman a home,” is referring to Rivkah [of whom it is written] (Gen. 25:21), “. . . because she was barren . . .” “. . . and makes her a joyful mother of children,” is referring to (ibid. 22) “And the children struggled together inside her; . . .” Another explanation: “He gives the barren woman a home,” is referring to Leah, as it says (Gen. 29:31), “And when the L-rd saw that Leah was hated . . .” “. . . and makes her a joyful mother of children,” is referring to “. . . he opened her womb.” (ibid.) Another explanation: “. . . and makes her a joyful mother of children,” is referring to Rachel. “. . . and makes her a joyful mother of children,” is referring to “And G-d remembered Rachel, and G-d listened to her, and opened her womb.” **Midrash Shmuel Parshah 6**

V. Hebron - The City of Giants

A.

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה: וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הוּא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֵא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹתָהּ: בְּרֵאשִׁית כַּגֹּא-ב

And Sarah was a hundred and twenty seven years old; these were the years of the life of Sarah. And Sarah died in Kiriath-Arba; which is Hebron in the land of Canaan; and Abraham came to mourn for Sarah, and to weep for her. **Genesis 23:1-2**

B.

וַיַּעֲלוּ בְּנֵי אֶבְרָם וְיִצְחָק וְיָכָא עַד חֶבְרוֹן וְשָׁם אַחִימָן וְשֵׁשַׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לְפָנַי צִעֲוֹן מִצְרַיִם. בַּמְדַּבֵּר יֵגִיב

And they ascended by the south, and came to Hebron; where Ahiman, Sheshai, and Talmai, the sons of Anak, were. Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt. **Numbers 13:22**

C.

וְשָׁם חֶבְרוֹן לְפָנַי קְרִיַת אַרְבַּע הָאָדָם הַגָּדוֹל בְּעֵנָקִים הוּא . . . יְהוֹשֻׁעַ יֵד:טו

And the name of Hebron before was Kiriath-Arba; this Arba was the biggest man among the Anakim. **Joshua 14:15**

(2) האדם הגדול בענקים הוא – אביהם של אחימן ששי ותלמי, ארבע היה שמו. דבר אחר: על שם האב ושלשה בנים, שכן קורא אותם (שם יג כב): ילידי הענק. רש"י שם

. . . **the biggest man among the Anakim:** The name of the father of Ahiman, Sheshai, and Talmai was Arba. Another explanation: This name (Arba - which means four) derives from the [four giants,] the father and the three sons, as he calls them (Numbers 13:22), “the sons of Anak.” **Rashi ibid.**

(3) אדם הגדול בענקים, ורצה לומר, גם למול ענקים היה נחשב לגדול וגבה הקומה. מצודת דוד ליהושע יד:טו

. . . **the biggest man among the Anakim:** This means that in comparison to the Anakim (giants)

he was considered the greatest and the one with the highest stature. **Metzudos Tzion**

D.

וּלְכָל־בֶּן־בֶּן־יִפְנֶה־נָתַן־חֵלֶק־בְּתוֹךְ־בְּנֵי־יְהוּדָה־אֶל־פִּי־ד' לַיהוֹשֻׁעַ אֶת־קְרִית־אַרְבַּע אָבִי הָעֵנָק הִיא חֶבְרוֹן׃
וַיֵּרֶשׁ מִשָּׁם כָּל־בֶּן־אֶת־שְׁלוֹשָׁה בְּנֵי הָעֵנָק אֶת־שֵׁשׁ־יָדָיִם וְאֶת־אֲחִימָן וְאֶת־תַּלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק׃ יְהוֹשֻׁעַ טו׃ג-יד

And to Caleb the son of Jephunneh he gave a part among the children of Judah, according to the commandment of the L-rd to Joshua, the city of Arba the father of Anak, this city is Hebron. And Caleb drove from there the three sons of Anak, Sheshai, and Ahiman, and Talmai, the children of Anak. **Joshua 15:13-14**

E.

וּחְבֵרוֹן שִׁבְעַת שָׁנִים נִבְנְתָה אֲפֶשֶׁר שִׁבְנָה חָם אֶת חֶבְרוֹן לְכַנְעַן בְּנוֹ הַקָּטָן קוֹדֵם שִׁיבְנָה אֶת צוּעַן מִצְרַיִם לְבָנוֹ הַגָּדוֹל, אֲלֵא הִיטָה מְבוֹנָה כֹּל טוֹב עַל אֶחָד מִשִּׁבְעָה בְּצוּעַן, וּבֵא לְהוֹדִיעַ שִׁבְחָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לְשׁוֹן רַשׁׁי׃ וְהִנְרָאָה בְּעֵינַי בְּדֶרֶךְ הַפֶּשֶׁט, כִּי חֶבְרוֹן הִיא קְרִית אַרְבַּע, הוּא הָאָדָם הַגָּדוֹל בְּעֵנָקִים שֶׁהִיא שְׁמוֹ אַרְבַּע, וְהוּא הַבּוֹנֵה אוֹתָהּ עַל כֵּן נִקְרָאת עַל שְׁמוֹ, וְהוּא שְׁנֵאמַר (יְהוֹשֻׁעַ יד טו) וְשֵׁם חֶבְרוֹן לְפָנִים קְרִית אַרְבַּע הָאָדָם הַגָּדוֹל בְּעֵנָקִים הוּא, וְזֶה הָאִישׁ הוֹלִיד בֶּן וְקָרָא שְׁמוֹ עֵנָק וְעַל שְׁמוֹ נִקְרָאוּ עֵנָקִים, וְלִכְךָ אָמַר הַכְּתוּב כִּי שֵׁם בְּחֶבְרוֹן אֲחִימָן שֵׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וּחְבֵרוֹן שִׁבְעַת שָׁנִים נִבְנְתָה לְפָנֵי צוּעַן מִצְרַיִם, לוֹמֵר שִׁבְנָה אוֹתָהּ אַרְבַּע לְבָנוֹ עֵנָק שִׁבְעַת שָׁנִים לְפָנֵי הַבְּנוֹת צוּעַן מִצְרַיִם שֶׁהִיא קְדֻמוֹנִית, לְהַגִּיד הַפְּלִגָּת חַיֵּי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה, כִּי כֹאשֶׁר הֵם מוֹפְלָגִים בְּקוֹמָתָן כֵּן הָיוּ יְמֵיהֶן אֲרוּכִין מִכֹּל הָאָדָם, כִּי לְאֲבִיהֶם נִבְנְתָה חֶבְרוֹן לְפָנֵי צוּעַן מִצְרַיִם שֶׁנִּקְפְּלוּ בָּהּ כְּמֵה דוֹרוֹת מֵאֹד וְעַד עַתָּה׃ וְיִתְכֵן לְרִמּוֹז עוֹד בְּמֵה שֶׁאָמַר (פְּסוּק כ) הַשְּׁמֵנָה הִיא אִם רְזָה, כִּי חֶבְרוֹן קְדֻמוֹנִית מֵאֹד וְעַדִּיין עוֹשֶׂה פִירוֹת שְׁמָנִים וְגִדּוּלִים כֹּאשֶׁר הִגִּיד בְּאִשְׁכוּל, וְכֹל שֶׁכֵּן הָאֶרֶץ הַחֲדָשָׁה שֶׁהִיא יוֹתֵר שְׁמָנָה וְאֲפֶשֶׁר כִּי ״אַרְבַּע״ הוּא אָבִי אֲחִימָן שֵׁשִׁי וְתַלְמִי, וְעַל שֵׁם שֶׁהָיוּ הָעֵנָקִים אַרְבַּע יִקְרָאוּהוּ כֵּן, וְהַכְּתוּב שֶׁאָמַר (יְהוֹשֻׁעַ טו יג) קְרִית אַרְבַּע אָבִי הָעֵנָק הִיא חֶבְרוֹן, יִהְיֶה פִירוּשׁוֹ אָבִי הָעֵנָקִים, ע״כ אָמַר ״עֵנָק״ וְ״יְלִידֵי הָעֵנָק״ בְּנֵי הַגָּדוֹל בָּהֶם, כֹּאשֶׁר אָמַר (שֵׁם יד טו) הָאָדָם הַגָּדוֹל בְּעֵנָקִים הוּא, וְלִכְךָ בָּאָה בּוֹ הַ״א״ הַיְדִיעָה וְנִקְרָאוּ ״עֵנָקִים״ עַל יוֹפֵי קוֹמָתָם, כִּי הֵם עֵנָקִים לְגִרְגּוֹת בְּנֵי הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁנִּקְרָאוּ ״בְּנֵי הָאֱלֹהִים״ בְּסִדֵּר בְּרֵאשִׁית כֹּאשֶׁר פִּירְשְׁתִּי שֵׁם (בְּרֵאשִׁית ו ד) וְזֶה טַעַם הַכְּתוּב וּחְבֵרוֹן שִׁבְעַת שָׁנִים נִבְנְתָה מִיַּד הָעֵנָק הַזֶּה לְפָנֵי צוּעַן מִצְרַיִם וְעַבְבוֹר כִּי הַבּוֹנֵה אֶת חֶבְרוֹן יוֹדֵעַ וּמְפּוֹרָס, כִּי כֵּן שֵׁם הָעִיר קְרִית אַרְבַּע, אָמַר ״נִבְנְתָה״ אוֹ טַעַמוֹ שֶׁנִּבְנְתָה לְאֵלֶּה, שִׁבְנָה לָהֶם אַרְבַּע אֲבִיהֶם, וְהִנֵּה חָיו שְׁנֵים רְבוֹת מֵאֹד מִיּוֹם הוֹסְדָה וְעַד עַתָּה׃ רַמְבַּן לְבַמְדַּבֵּר יג:כב

Now Hebron was built seven years [before Zoan]. “Is it possible that Ham built Hebron for Canaan his youngest son before he built Zoan for Mizraim his oldest son? However [it denotes] that it was built up (i.e. it was more fruitful in all good things) seven times as much as Zoan, and it comes to inform you of the praise of the land of Israel etc.” This is a quote from Rashi’s commentary. What seems correct in my eyes, [however,] according to the simple meaning of the text, regarding [the fact] that Hebron is the city of Arba, is that the name of the greatest of the Anakim (giants) was Arba. He was the one who built the city and for that reason it was called after his name. This is what is meant by the verse (Joshua 14:15), “And the name of Hebron before was Kiriath-Arba; this Arba was the biggest man among the Anakim.” This man begat a son whose name was Anak. It was on his name the Anakim are called. For that reason it is stated in Scripture (Numbers 13:22) that in Hebron were Ahiman, Sheshai, and Talmai, the sons of Anak, and Hebron was built seven years before Zoan in Egypt. [The verse] is telling us that Arba built it for his son Anak seven years before Zoan was in Egypt, that it is an ancient [city]. This tells us about the extraordinary longevity of these men. Just as they were extraordinary in their

height, so too did they surpass all men in their longevity, for Hebron was built on behalf of their father, before Zoan was built in Egypt, and they outlived the many generations from then until the present time (of the incident with the *meraglim* - spies). It is quite plausible that [this verse] is also hinting, in conjunction with the verse (ibid. 20), “And what the land is, whether it is fat or lean,” that [although] Hebron is very ancient, it is still producing lush and large fruit, as it was told regarding the cluster. Most certainly, then, that the fruit of newly cultivated land would be even more succulent. It is possible that Arba, was [actually] the father of Ahiman, Sheshai, and Talmai, and because there were four altogether they called him Arba (four in Hebrew). The verse that says (Joshua 15:13), “. . . the city of Arba the father of *Anak*, this city is Hebron,” means the father of the Anakim (giants - rather than an individual by the name of Anak). For that reason it says, “Anak” and “sons of Anak”, referring to the greatest of them, as it says (Joshua 14:15), “[this Arba was] the biggest man among the Anakim.” That is why the definite article “hai” is used (“the” Anak, i.e. the greatest of the Anakim). They are called Anakim because of the beauty of their height, for they are Anakim (necklaces) on the necks of humanity. This is similar to the B’nai E-lohim mentioned in Seder Beraishis (Genesis), as I explained there (ibid. 6:4). And this is the meaning of the verse, “Now Hebron was built” by this Anak (giant) “seven years before Zoan in Egypt,” Now since the builder of Hebron was known and famous, as well as the city, Kiryas Arba, the town of Arba, it says, “it was built” [in the passive without naming the builder]. Or it could mean that it was built for those previously mentioned, as Arba, their father, built it for them. Behold, [if it was built expressly for them,] that they lived a very long time from the time it was built until the present [when the verse was written]. **Commentary of Ramban to Numbers 13:22**

F.

שם אחימן שישי ותלמי וגם שחברון שבע שנים נבנתה וכו' והיתה עיר בצורה ושם יש פחד שיתנם למרגלים. עכ"פ מבואר שמה שאמרו המרגלים שראו ענקים וערים בצורות לא היה כולו אמת כי רק בחברון נמצאו ענקים, וע"ז דייק ואמר "ושם אחמן שישי ותלמי" אבל במק"א לא ראו ענקים וגם מ"ש שראו ערים בצורות לא היה זאת רק בחברון ולא תאמר כשם שחברון היתה עיר בצורה כך עריהם בכ"מ, עז"א וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים ואז ישבו שם זרעו של שם והם כוננו שם עיר מבצר, וזה היה בימי קדם, אבל הכנעני שכבשו את הארץ מבני שם לא היה דרכם לשבת במבצרים. פירוש המלבי"ם לבמדבר יג:כב

“[And they ascended by the south, and came to Hebron;] where Ahiman, Sheshai, and Talmai, the sons of Anak, were. Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt,” (Numbers 13:22) and was a fortified city and there was concern that they (those sent by Moshe) would be suspected as being spies. In any case, it is clear that the statement of the spies, that they saw giants and fortified cities, was not entirely true, for only in Hebron were there giants. For this reason the sentence is carefully worded, “where Ahiman, Sheshai, and Talmai, the sons of Anak, were.” But no where else did they see giants. Also the statement that they saw fortified cities also only applied to Hebron. And so as not to infer that just like Hebron had a fortified city so too were they all like that, Scripture states, “Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.” For at that time the descendants of Shem lived there and it was they who established it as a fortified city. That was in antiquity. The Canaanites, however, who conquered the land from the Semites, were not in the custom of living in fortified cities. **Commentary of Malbim 13:22**

G.

ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל-בני-חת לאמר: גר-ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת-קבר עמכם ואקברה מתי מלפני: ויענו בני-חת את-אברהם לאמר לו: שמענו | אדני נשיא א-להים אתה בתוכנו במבחר קברינו קבר את-מתך איש ממנו את-קברו לא-יכלה ממך מקבר מתך: ויקם אברהם

וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְעַם-הָאֲרֶץ לְבְנֵי-חֵת: בְּרֵאשִׁית כַּגִּז-

And Abraham stood up from before his dead, and spoke to the Hittites, saying, I am a stranger and a sojourner with you; give me possession of a burying place with you, that I may bury my dead out of my sight. And the Hittites answered Abraham, saying to him, Hear us, my lord; you are a mighty prince among us; in the choice of our tombs bury your dead; none of us shall withhold from you his tomb, that you may bury your dead. And Abraham stood up, and bowed to the **people of the land, to the Hittites. Genesis 23:3-7**

H.

אך מסתבר שבזמן אברהם נקראה חברון ויחד עם זאת גם ממרא על שם בן בריתו של אברהם, מאוחר יותר, כאשר כבשה ארבע עם ענקיו היא נקראה של שמו ומכיוון שבני ישראל שבו וכבשוה הרי שהחזירו לה גם את השם שהיה ידוע להם מימי האבות. פירוש של הר"ג ר' דוד צבי הופמן

It makes sense, however, that at the time of Avraham it was called Hebron and at the same time it was also called Mamre, the name of the one who had made a covenant with Avraham. At a later date, when Arba and his Anakim conquered it, it was called by his name. When the children of Israel came and reconquered it, they restored it back to the name that it was called at the time of the Patriarchs. **Commentary of HaGaon R. David Tzvi Hoffman to Gen. 23**

I.

ממרא קרית ארבע, אמר רבי יצחק: קרית הארבע זוגות: אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה. עירובין נג.

Mamreh the city of Arba. (Genesis 35:27) R. Yitzchak explained: The city of the four couples: Adam and Eve, Abraham and Sarah, Isaac and Rebekah, Jacob and Leah. **Eiruvim 53a**

VI. Machpelah: Sarah's Final Resting Place

A.

וַיְדַבֵּר אִתָּם לֵאמֹר אִם-יֵשׁ אֶת-נַפְשְׁכֶם לְקַבֵּר אֶת-מִתִּי מִלְּפָנַי שְׁמַעוּנִי וּפְגַעוּ-לִי בְּעַפְרוֹן בֶּן-צֹחַר: וַיִּתֶּן-לִי אֶת-מַעְרַת הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר-לוֹ אֲשֶׁר בְּקֶצֶה שְׂדֵהוּ בְּכֶסֶף מְלֵא יִתְּנָנָה לִי בְּתוֹכְכֶם לְאַחֲזַת-קֶבֶר: וְעַפְרוֹן יָשִׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי-חֵת וַיַּעַן עַפְרוֹן הַחִתִּי אֶת-אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי בְנֵי-חֵת לְכָל בְּאֵי שַׁעַר-עִירוֹ לֵאמֹר: לֹא-אֲדִנִּי שְׁמַעֲנִי הַשְּׂדֵה נִתְּתִי לָךְ וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר-בוֹ לָךְ נִתְּתִיהָ לְעֵינֵי בְנֵי-עַמִּי נִתְּתִיהָ לָךְ קֶבֶר מִתְּךָ: וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו עַם-הָאֲרֶץ: וַיְדַבֵּר אֶל-עַפְרוֹן בְּאָזְנֵי עַם-הָאֲרֶץ לֵאמֹר אִךְ אִם-אַתָּה לוֹ שְׁמַעֲנִי נִתְּתִי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת-מִתִּי שָׁמָּה: וַיַּעַן עַפְרוֹן אֶת-אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ: אֲדִנִּי שְׁמַעֲנִי אֲרֶץ אַרְבַּע מֵאֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף בֵּינִי וּבֵינְךָ מֵה-הוּא וְאֶת-מִתְּךָ קֶבֶר: וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל-עַפְרוֹן וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעַפְרוֹן אֶת-הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי-חֵת אַרְבַּע מֵאֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֵבֶר לְסֹחַר: וַיִּקֶּם | שְׂדֵה עַפְרוֹן אֲשֶׁר בַּמְּכַפְלָה אֲשֶׁר לְפָנָיו מִמַּרְא הַשְּׂדֵה וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר-בוֹ וְכָל-הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשְּׂדֵה אֲשֶׁר בְּכָל-גְּבֻלוֹ סָבִיב: לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי-חֵת בְּכָל בְּאֵי שַׁעַר-עִירוֹ: וְאַחֲרָי-כֵן קֶבֶר אַבְרָהָם אֶת-שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֶל-מַעְרַת שְׂדֵה הַמְּכַפְלָה עַל-פְּנֵי מִמְרָא הוּא חִבְרוֹן בְּאֲרֶץ כְּנָעַן: וַיִּקֶּם הַשְּׂדֵה וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר-בוֹ לְאַבְרָהָם לְאַחֲזַת-קֶבֶר מֵאֵת בְּנֵי-חֵת: בְּרֵאשִׁית כַּגִּז-

And he talked with them, saying, If your mind is that I should bury my dead out of my sight; hear me, and entreat for me to Ephron the son of Zohar. That he may give me the cave of Machpelah, which he has, which is in the end of his field; for as much money as it is worth he shall give it me as a possession of a burying place amongst you. And Ephron lived among the

Hittites; and Ephron the Hittite answered Abraham in the hearing of the Hittites, of all who went in at the gate of his city, saying, No, my lord, hear me; the field I give to you, and the cave that is in it, I give it to you; in the presence of the sons of my people I give it to you; bury your dead. And Abraham bowed down before the people of the land. And he spoke to Ephron in the hearing of the people of the land, saying, But if you will give it, I beg you, hear me; I will give you money for the field; take it from me, and I will bury my dead there. And Ephron answered Abraham, saying to him, My lord, listen to me; the land is worth four hundred shekels of silver. What is that between you and me? Bury therefore your dead. And Abraham listened to Ephron; and Abraham weighed to Ephron the silver, which he had named in the hearing of the Hittites, four hundred shekels of silver, current money among the merchants. And the field of Ephron, which was in Machpelah, which was before Mamre, the field, and the cave which was in it, and all the trees that were in the field, that were in all the borders around, were made over to Abraham for a possession in the presence of the Hittites, before all who went in at the gate of his city. And after this, Abraham buried Sarah his wife in the cave of the field of Machpelah before Mamre; the same is Hebron in the land of Canaan. And the field, and the cave that is in it, were made over to Abraham for a possession of a burying place by the Hittites. **Genesis 23:13-20**

B.

ואף על פי שישראל בכניסתן לארץ לקחו רובה לפי חרב, מצינו שלשה מקומות שהיו מעולים מכל שאר המקומות, אשר באו לידם על ידי קניית כסף, ואלו הן, חברון, והר גריזים, והר עיבל, והר המוריה. חברון הוא שכתוב כאן לאברהם למקנה, וכתוב השדה אשר קנה אברהם וגו'. הר גריזים והר עיבל ששם כרתנו ברית וקבלנו עלינו התורה באלה, וכתוב עליו (בראשית לג) ויקן את חלקת השדה. הר המוריה, הוא שכתוב (שמואל ב כד) ויקן דוד את הגרן וגו': רבינו בחיי, שם

Even though Israel acquired the bulk of the land when they first entered en masse, through conquest, we find three places, the finest of them all, which they acquired through the payment of silver. They are Hebron, Mount Gerizim and Mount Ebal, and Mount Moriah. Regarding Hebron it is written (Gen. 23:20), “. . . to Abraham for a possession,” and (Gen. 25:10), “The field which Abraham purchased.” Regarding Mount Gerizim and Mount Ebal, where we made a covenant and accepted upon ourselves the entire Torah, it is written (Gen. 33:19), “And he bought a parcel of a field, [where he had spread his tent, at the hand of the children of Hamor, Shechem’s father, for a hundred pieces of money.” Regarding Mount Moriah it is written (Samuel II 24:24), “. . . So David bought the threshing floor and the oxen for fifty shekels of silver.” **The Commentary of Rabbainu Bachya, Ibid.**